

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА НА ПОКАЗНИКИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Ужелін Арсеній Олександрович

здобувач вищої освіти Інституту економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Забезпечення стійкого зростання економіки потребує її переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку [1, 2], що, зокрема, відображається у впровадженні різних видів прогресивних технологічних змін [3–5]. Такі зміни, серед іншого, повинні сприяти скороченню використання підприємствами та домогосподарствами невідновних енергоносіїв [6–8] та підвищенню рівня енергоефективності [9], зокрема на засадах широкомасштабного застосування техніко-технологічних заходів, спрямованих на економію викопних енергетичних ресурсів [10, 11]. Водночас, впровадження цих заходів часто гальмується дією таких факторів, як значний рівень ризику [12–14], потреба в інвестиціях у купівлю енергозберігаючого устаткування [15–17], нестача належної інформації тощо [18, 19]. Тому реалізація енергозберігаючих проєктів стикається з низкою перешкод [20–22]. Це стосується і проєктів з переходу на альтернативні джерела енергії, зокрема на біопаливо [23–25].

Біопаливо, яке виготовляється аграрними підприємствами, може бути поділене на певні групи. Зокрема, за способом використання можна виділити біопаливо, яке виробляється аграрними підприємствами з метою його подальшого продажу, та біопаливо, яке призначене для внутрішнього споживання цими підприємствами. Щодо поділу біопалива за джерелами вироблення, то варто виділити біопаливо, отримане з первинних джерел, та біопаливо, отримане з вторинних джерел. Якщо вторинними джерелами виступають переважно різні види відходів, то виробництво біопалива з первинних його джерел часто потребує створення спеціальних «енергетичних плантацій». Внаслідок цього можуть скорочуватися посівні площі традиційної рослинницької продукції.

Описаний поділ видів біопалива має важливе значення, оскільки виробництво різних груп біопалива може по-різному впливати на темпи та пропорції стійкого розвитку аграрних підприємств. Загалом, збільшення обсягів виробництва підприємствами біопалива з метою внутрішнього його споживання не справляє безпосереднього впливу на обсяг продажу продукції. Однак таке збільшення може позитивно вплинути на прибутковість продукції підприємств (якщо витрати на виготовлення власного біопалива є меншими за витрати на придбання еквівалентних обсягів традиційних енергоресурсів). Крім того, механізм впливу виробництва біопалива на показники стійкого розвитку аграрних підприємств є доволі складним, що відображається у відповідних взаємозв'язках між цими показниками. Зокрема, зростання виробництва біопалива може зумовити збільшення середньої заробітної платні працівників підприємства. Це відбуватиметься, якщо таке зростання викличе як збільшення доходів, так і нарощування прибутків

підприємства. Відповідно, за таких умов власники підприємства зможуть збільшити фонд оплати праці найманих працівників, не знижуючи величину прибутку. Також можна передбачати, що зростання обсягів виробництва біопалива з вторинних джерел справлятиме більш позитивний вплив на стійкий розвиток аграрних підприємств, ніж збільшення обсягів виготовлення біопалива з первинних його джерел. Це можна пояснити тим, що за першого варіанту збільшуватиметься рівень використання відходів виробництва і не відбуватиметься скорочення посівних площ, на яких вирощуватиметься традиційна рослинницька продукція.

Отже, у процесі оцінювання впливу виробництва біопалива на стійкий розвиток підприємств аграрного сектору економіки доцільно досліджувати такі головні залежності: 1) між збільшенням загального обсягу виробництва підприємством біопалива та відповідно збільшенням рівня виробництва біопалива з метою його продажу і зростанням рівня виробництва біопалива з метою його внутрішнього споживання; 2) між збільшенням рівня виробництва біопалива з метою його продажу та зростанням величини доходів та прибутків підприємства; 3) між зростанням рівня виробництва біопалива з метою його внутрішнього споживання та відповідно: збільшенням прибутковості продукції, збільшенням частки чистої енергії та зменшенням енергоємності продукції.

Список використаних джерел:

1. Герасимчук, В. Г., Довгань, Л. Є. & Давиденко, В. Р. (2006). Інноваційно-інвестиційний розвиток промисловості України: проблеми і перспективи. Інвестиції: практика та досвід, (12), 14–17.
2. Ємельянов, О. Ю. (2020). Інноваційний розвиток підприємств: сутність, послідовність оцінювання та перешкоди на його шляху. Ефективна економіка, (11). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8329>.
3. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Крет, І. З. (2013). Методичні засади оцінювання економічної ефективності впровадження ресурсозберігаючих технологій на промислових підприємствах. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління», (754), 18–25.
4. Emelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L. & Hryshko, V. (2014) The Impact of the Technological Development Level of Ukrainian Enterprises on the Competitiveness of Their Products. International Journal of Business, Humanities and Technology, (4), 129–135.
5. Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. Eurasian Bus. Rev., (8(1)), 13–32.
6. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. Бізнес Інформ, (1), 44–49.
7. Бойчук, Н. Я. & Острянюк, М. М. (2017). Проблеми енергозбереження та підвищення енергоефективності економіки України. Сучасні проблеми економіки і підприємництва, (19), 25–34.
8. Ємельянов, О. Ю. (2018). Концептуальні підходи до оцінювання рівня техніко-технологічного розвитку підприємств. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки", (7), 36–42.
9. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Vovk, O., Ivanytska, O., Symak, D., Havryliak, A., Danylovych, T. & Lesyk, L. (2021). Criteria, Indicators and Factors of the Sustainable Energy Saving Economic Development: the Case of Natural Gas Consumption. Energies, (14 (18)), 5999.
10. Джеджула, В. В. (2011). Оцінка економічної ефективності інвестицій в енергозберігаючі проекти. Економічний простір, (54), 124–130.
11. Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. Збірник наукових праць УНУС, (63), 1–5.
12. Кігель, В. Р. (2008). Оцінювання економічної ефективності ризикових проектів реального

- інвестування. Держава та регіони, (3), 118–124.
13. Копішинська, О. П., Уткін, Ю. В. & Карташова, О. Г. (2017). Застосування методу Монте-Карло для підтримки прийняття рішень щодо розподілу інвестицій. Актуальні проблеми економіки, (5(191), 199–207.
 14. Detemple, J. & Kitapbayev, Y. (2018). Optimal Investment under Cost Uncertainty. Risks, (6 (1)), 5.
 15. Гришко, В. А., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2008). Моделювання процесу формування цін на інноваційну продукцію машинобудівних підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Логістика», (633), 153–157.
 16. Бокулева, М. О. (2009). Ціноутворення на продукцію машинобудівних підприємств з урахуванням вимог споживачів. Держава та регіони, (2), 13–19.
 17. Набок, І. І. (2008). Механізм ціноутворення на інноваційну продукцію машинобудівного виробництва з урахуванням її життєвого циклу. Держава та регіони, (2), 160–163.
 18. Yemelyanov, O., Petrushka, I., Zahoretska, O., Petrushka, K. & Havryliak, A. (2023). Information support for managing energy-saving technological changes at enterprises. Procedia Computer Science, (217), 258–267.
 19. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Symak, A. & Vovk, O. (2021). Assessment of Information Barriers to the Implementation of Energy Saving Projects at Ukrainian Enterprises. 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Deggendorf, Germany, 376–380, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548441.
 20. Chai, K. H. & Yeo, C. (2012). Overcoming energy efficiency barriers through systems approach – A conceptual framework. Energy Policy, (46), 460–472.
 21. Kangas, H. L., Lazarevic, D. & Kivimaa, P. (2018). Technical skills, disinterest and non-functional regulation: Barriers to building energy efficiency in Finland viewed by energy service companies. Energy Policy, (114), 63–76.
 22. Kostka, G., Moslener, U. & Andreas, J. (2013). Barriers to increasing energy efficiency: Evidence from small-and medium-sized enterprises in China. Journal of Cleaner Production, (57), 59–68.
 23. Jiang, D., Zhuang, D., Fu, J., Huang, Y. & Wen, K. (2012). Bioenergy potential from crop residues in China: Availability and distribution. Renew. Sustain. Energy Rev, (16), 1377–1382.
 24. Oosterveer, P. & Mol, A. (2010). Biofuels, trade and sustainability: a review of perspectives for developing countries. Biofuels, Bioproducts and Biorefining, (4(1)), 66–76.
 25. Zulauf, C., Prutska, O., Kirieieva, E. & Pryshliak, N. (2018). Assessment of the potential for a biofuels industry in Ukraine. Problems and Perspectives in Management, (16), 83–90.